

ŠVICA

Švica je mala celinska zvezna država v Srednji Evropi. Njeno uradno ime je Švicarska konfederacija, glavno mesto je Bern. Velika je 41.293 km². Švica ima 6 820 000 prebivalcev, glavno mesto Bern jih ima 958 200. Je zelo neenakomerno poseljena država. Podnebje tukaj je predvsem celinsko in gorsko. Švicarsko konfederacijo sestavlja 26 kantonov (od leta 1291).

Švica ima tri dele. Na jugu so Alpe z ledeniki in globokimi dolinami, na sredini je gosto naseljena gričevnata planota, na severozahodu pa Jura. Za severni del Švice so značilna številna velika jezera. V švicarskih Alpah izvira Ren. Ki teče skozi Bodensko jezero. Na jugovzhodu je gornja dolina Inna, kjer je narodni park. Njene sosede so Nemčija, Francija, Italija, Avstrija in Lihtenštajn. Država ima močno tradicijo politične in vojaške nevtralnosti. Bruto produkt na prebivalca je 34 905 USD (leta 1991).

Prebivalci

Švicarsko prebivalstvo je zelo raznovrstno. V razmeroma majhni deželi živi druga ob drugi pisana mešanica jezikovnih skupin, verskih skupnosti in narodov. Najbolj opazna je delitev Švice na štiri neenako velike jezikovne skupine. Dve tretjini prebivalcev govorita nemščino , drugi Švicarji pa tri različne romanske jezike: francoščino v zahodni Švici, italijanščino v kantonu Ticino in južnem Graubundu , retoromanščino predvsem v gornji Renski dolini Engadinu . Razen retoromanščine , ki je priznana le kot deželni jezik in jo uporabljajo kot uradni jezik v kantonu Grabunden so vsi ti jeziki na zvezni ravni enakopravni. Celotna nemška večina živi z dvema jezikovnima različicama: visoka nemščina je pisni jezik in jo uporabljajo v umetnosti , javnih občilih in uradnih besedilih , medtem ko govorijo skoraj v vsem vsakdanjem občevarju švicarska nemška narečja, ki imajo splošno skupno ime švicarska nemščina (Schwyzerdutsch)

V primerjavi z drugimi državami kjer se tudi pojavljajo manjšinski jeziki, Švice jezikovna raznovrstnost ne obremenjuje , saj ni nikoli izzivala hujših trenj ali zaostritev. V sedemdesetih letih so ustregli zahtevam francoske jezikovne manjšine na ozemlju kantona Bern in ustanovili nov kanton s francoskim jezikom, imenovali so ga Jura.

Porazdelitev glavnih krščanskih veroizpovedi je bolj enakomerna kot jezikovna. Slaba polovica prebivalcev je katoličanov, nekaj manj je protestantov , oboji pa živijo po vseh jezikovnih območjih tako da različni veri ne poudarjata jezikovnih razločkov in teženj. Največ prebivalstva živi v osrednjem delu dežele-nemški Švicarji mu pravijo kar Mittelland -med Alpami, Juro in Bodenskim jezerom. Na tem ozemlju so se razvila velika mestna središča npr.: Ženeva, Lauasanne, Bern in Zurich. Basel je izjema, saj je v gornje-renski nižini. Prebivalci Švice se lahko pohvalijo tudi z glavnimi rekami: Ren, Rona, Tessin, Inn, Reuss, ...

Tujci v Švici

V Švico se že dolgo zgrinjajo najrazličnejši priseljenci. V zadnjih stoletjih so se vanjo zatekli verski ali politični preganjanci iz vseh mogočih dežel. V 17. stoletju so prihajali francoski hugenoti, v 20. stoletju pa politični azilanti. Do prve svetovne vojne je bila Švica veliko bolj liberalna kot marsikatera druga dežela, zato so v njej našli zatočišče celo preganjani revolucionarji.

In že takrat so prihajali iz tujine delavci za potrebe razvijajoče se švicarske industrije. Zdaj živi v Švici skoraj milijon tujcev, od katerih je skoraj vsak drugi iz Italije ali Španije in okoli 30 000 oseb s priznanim položajem političnega begunca. Delež tujcev v delovni sili dosega 25 odstotkov in je še višji kot njihov delež v skupnem številu v Švici stanujočih, kar je posledica številnih vozačev iz sosednjih držav.

Razmerje Švicarjev do tujih državljanov je dvojno. Potrebujemo jih in imajo od njih dobiček, toda velik del domačinov si želi s tujci kar najmanj stikov. Že po prvi svetovni vojni so uvedli ostrejšje pogoje za preselitev v 60 letih pa še nove ukrepe za omejitev deleža tujcev. Kdor želi dobiti švicarsko državljanstvo iz nepolitičnih razlogov, ga čaka dolga pot. Šele po dvanajstem legalnem bivanju v državi lahko vloži prošnjo za sprejem med državljanje. V postopku, ki traja okoli dve leti, nato oblasti preverjajo ali se je prosilec že dovolj prilagodil razmeram v Švici in se vrasel v družbeno življenje.

Če potem uradniki ugotovijo, da je vreden švicarskega državljanstva, se bo nazadnje lahko pridružil ponosnim lastnikom potnega lista s švicarskim grbom. Švicarsko prebivalstvo nenehno narašča, leta 1990 se je pomnožilo za 1,1 odstotka. K temu nedvomno prispeva tudi priseljevanje tujcev. V Švici je število rojstev še zmeraj višje od števila smrti, naravni prirastek znaša 3 promile. Vendar pa tudi tu prebivalstvo ne narašča več kot v prejšnjih desetletjih.

Tujce v Švico privabljajo tudi Švicarske Alpe. Tu so sveži travniki in golo ledena gorska pokrajina z sončnimi vasmi in manjšimi hoteli za prebivati. Tu ljudje hodijo predvsem smučati. Smučišč je zelo veliko. Najvišji vrh je v pogorju Monte Rose in se imenuje Dufour, ki je visok 4634 metrov.

Gospodarstvo

Vsakdo zna naštetih najbolj značilne švicarske izdelke: sir, ura, čokolada, pa še vojaški žepni nož na katerem že grb kaže kje so ga naredili. Toda vsi ti svetovno znani izdelki sestavljajo le majhen del švicarske proizvodnje in izvoza.

Švica nima skoraj nobenega rudnega bogastva in je pri energetskih surovinah se pravi pri premogu, nafti in zemeljskem plinu odvisna od uvoza, saj domača vodna energija ne zadošča za vse potrebe po energiji. Druge razmere za industrijo in storitvene dejavnosti so vsekakor ugodne, zato je švicarsko gospodarstvo eno najbolj zdravih na svetu in je doslej tudi razmeroma dobro prestalo vse krize svetovnega gospodarstva. Švica meji na največje in deloma gospodarstvo najmočnejše države. Evropske skupnosti in je eno najpomembnejših evropskih križišč; tu se križajo prometne poti Lyon-Dunaj in Milano-Frankfurt ob Maini.

Čez alpske prelaze so speljane znamenite gorske ceste in železniške proge. Med najsilovitejšimi prelazi so Sv. Gothard, Simplon, in Sv. Bernard. Zdaj so pod njimi speljani

tudi dolgi predori. Švica ima tri mednarodna letališča. Basel pa se razvija v pomembno pristanišče ob Renu.

Mednarodni promet sicer obremenjuje prometnice in okolje, vendar hkrati že od nekdaj spodbuja razvoj industrije in dejavnosti. Tudi posebno znanje, ki je potrebno za visoko razvito industrijo, je prihajalo in še prihaja deloma iz tujine. Raziskovanje, znanje in skrbno izobraževanje delovne sile sta druga pomembna podlaga švicarskega gospodarstva.

Švica je po izumih, to je številu prijavljenih patentov v primerjavi s številom prebivalcev na vrhu seznama industrijskih držav. Za intenzivno kmetijstvo je primernega le nekaj več kot četrtnina švicarskega ozemlja, petino ozemlja pa uporabljajo poleti za pašo živine. Že zaradi tega ne more imeti kmetijstvo kakšnega večjega deleža v gospodarstvu. V številu sirarnah izdelajo pogosto še ročno, okoli 130 000 ton švicarskega sira na leto od appenzellskega in ementalca do jurskega sira znamke Vacherin in Mont d'Or.

Banke in turizem

Švicarske velike in zasebne banke, ki imajo sedeže predvsem v Zurichu in Ženevi, niso zanimive za tuje vlagatelje samo zaradi politične ter gospodarske trdnosti in nevtralnosti države, za bolj ali manj častivredne lastnike kapitala so privlačne tudi zaradi bančne tajnosti uvedene leta 1934. Švicarske banke in zavarovalnice zaposlujejo slabo desetino vseh, ki delajo v storitvenih dejavnostih. Vsako leto pripotuje v Švico devet milijonov tujcev zaradi poslovnih nalog ali turizma.

Švica ima majhno brezposelnost in nizko stopnjo inflacije. Uvažajo predvsem stroje, plemenite kovine, nakit, vozila in energetske snovi. Izvažajo pa predvsem kemične, farmacevtske in elektronske izdelke, ure, nakit, živila, poživila ...

Ljudska praznovanja

Baselsko postno praznovanje v Švici traja štiri dni in noči in se začne na ponedeljek po pepelnični sredi. V obhodu sodelujejo skupine enako opremljenih maškar, oblikovanih z veliko domišljije.

Ne smemo pozabiti na Sirni praznik. Ta praznik je vsakega septembra. Imenuje se Chasteilt, se pravi delitev sira, kajti takrat razdeljujejo oz. prodajajo vaščanom sir, izdelan poleti na planinah.

Za Švico so značilne tudi strelske prireditve oziroma tekmovanje, ki ga prirejajo na sredo pred 11. septembrom v spomin priseg prakantonov. Med pisana ljudska srečanja spadajo tudi sejmi (npr. čebulni sejem, živilski sejmi, ...).

Imajo pa tudi veliko drugih praznikov a te so najbolj prepoznavni.